

رمزینه ارزش‌ها از دیدگاه فقه و حقوق و چالش‌های مرتبط با آن

با تأکید بر رمزارز بیت کوین

www.ketab.ir

مؤلف:

روح الله آهنگران

سرشناسه	: آهنگران، روح الله، ۱۳۶۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: رمزینه ارزها از دیدگاه فقه و حقوق و چالش‌های مرتبط با آن/ مولف روح الله آهنگران.
مشخصات نشر	: تهران: میعاد اندیشه، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۶۳ ص.
شابک	: 978-622-231-784-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۰۸۰ - ۱۱۶۳.
موضوع	: ارز مجازی (فقه) Digital currency (Islamic law) ارز مجازی Digital currency ببتکون -- ایران Bitcoin -- Iran ببت کوین -- قوانین و مقررات Bitcoin -- Law and legislation
رده بندی کنگره	: BP۱۹۸/۶
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۲۷۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۶۵۷۷۲۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

عنوان کتاب: رمزینه ارزها از دیدگاه فقه و حقوق و چالش‌های مرتبط با آن

مؤلف: روح الله آهنگران

ناشر: میعاد اندیشه

طراح جلد: شکوفه احمدی

صفحه آرا: مائده طومار

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲/۳۰۰/۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۱-۷۸۴-۳

تلفن انتشارات: ۰۹۱۲۵۱۲۰۰۶۷ - ۰۲۱۶۶۰۱۷۴۴۸ - ۰۲۱۶۶۰۱۴۷۹۷

همه ی حقوق مادی و معنوی این اثر برای مولف محفوظ است.

تکثیر و انتشار این اثر به هر صورت، از جمله بازنویسی، فتوکپی، ضبط الکترونیکی

و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش، بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از مولف

به هر شکلی ممنوع است.

این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد

فهرست مطالب

۲۲.....	دیباچه
۲۵.....	بیان موضوع
۲۷.....	انگیزه و ضرورت پژوهش
۲۹.....	پیشینه ی پژوهش
۳۵.....	ساختار کتاب
فصل اول: کلیات، مبانی نظری و فنی، رویکردهای سیاسی و کارکردهای اقتصادی رمزینه	
۳۷.....	ارزها با تطبیق بر بیتکوین
۳۸.....	مقدمه
۴۲.....	مبحث اول: تاریخچه پیدایش و مبانی نظری رمزینه ارزها
۴۲.....	گفتار اول: تعریف رمزینه ارزها
۴۴.....	تفاوت رمزینه ارزها با ارزهای سنتی
۴۵.....	تفاوت رمزینه ارزها با ارز دیجیتال
۴۷.....	گفتار دوم: تاریخچه پیدایش رمزینه ارزها
۴۹.....	گفتار سوم: انواع ارز مجازی
۵۱.....	گفتار چهارم: دسته بندی رمزینه ارزها
۵۲.....	اثبات سهام
۵۲.....	اثبات فعالیت
۵۳.....	اثبات ذخیره (منبع)
۵۴.....	گفتار پنجم: فناوری بلاکچین
۵۶.....	اجزای بلاکچین
۵۸.....	انواع بلاکچین
۶۱.....	کاربردهای مختلف بلاکچین

۲۳۳	 مفهوم مال بر اساس عناصر تشکیل دهنده
۲۳۶	 دخالت تمایل و رغبت انسانی در مفهوم مال
۲۴۱	 گفتار چهارم: ضابطه مالیت در اشیاء
۲۴۷	 نوعی یا شخصی بودن مالیت
۲۴۹	 مالیت عرفی و شرعی
۲۵۱	 فرآیند مشروعیت مال عرفی
۲۵۲	 نقش ایجابی مالیت در ثمن
۲۵۴	 گفتار پنجم: مال حقیقی و اعتباری
۲۵۶	 مال حقیقی
۲۵۶	 مال اعتباری
۲۵۶	 گفتار ششم: مال قیمی و مثلی
۲۵۷	 مال مثلی از دیدگاه حقوقدانان
۲۵۸	 مال مثلی از دیدگاه فقها
۲۶۴	 مؤلفه های مال قیمی
۲۶۷	 مبحث دوم: پول و مباحث مرتبط با آن
۲۶۹	 گفتار اول: تعریف پول
۲۷۰	 تعریف قانونی پول
۲۷۱	 تعریف پول بر معیار مقبولیت عامه
۲۷۱	 تعریف پول بر مبنای مصادیق آن
۲۷۲	 تعریف پول بر مبنای وظائف آن
۲۷۲	 تعریف پول از دیدگاه فقهی
۲۷۶	 گفتار دوم: وظائف پول
۲۷۷	 پول به عنوان واسطه ی مبادله
۲۷۸	 پول به عنوان معیار سنجش ارزش (واحد شمارش)
۲۷۸	 پول به عنوان وسیله حفظ ارزش
۲۸۱	 پول به عنوان وسیله ی پرداخت های آتی
۲۸۱	 گفتار سوم: سیر تحول تاریخی پول
۲۸۱	 اقتصاد تهاتری

۲۸۲.....	اقتصاد پولی
۲۸۳.....	نظام پول کالایی
۲۸۴.....	نظام پول فلزی
۲۸۵.....	نظام دو فلزی بدون رابطه مشخص قانونی
۲۸۶.....	نظام دو فلزی با رابطه مشخص
۲۸۸.....	نظام واحد تک فلزی
۲۸۹.....	نظام پول کاغذی
۲۹۰.....	نظام پول کاغذی با پشتوانه طلا (استاندارد طلا)
۲۹۱.....	پول بدون پشتوانه یا فیات
۲۹۲.....	پول تحریری یا بانکی
۲۹۳.....	پول الکترونیکی یا مجازی
۲۹۴.....	گفتار چهارم: انواع پول
۲۹۴.....	انواع پول بر اساس ماده اولیه
۲۹۶.....	انواع پول بر اساس مقام ناشر
۲۹۹.....	انواع پول بر اساس عملکرد
۳۰۰.....	تفاوت پول با ارز
۳۰۱.....	تفاوت پول حکمی با پول تحریری
۳۰۲.....	گفتار پنجم: ماهیت اقتصادی پول
۳۰۳.....	نظریه کالایی پول
۳۰۵.....	نظریه اعتباری پول
۳۰۶.....	گفتار ششم: ماهیت حقوقی پول
۳۰۶.....	ماهیت پول در نظام حقوقی بین الملل
۳۱۰.....	ماهیت پول در نظام حقوقی ایران
۳۱۱.....	گفتار هفتم: ماهیت فقهی پول های اعتباری
۳۱۲.....	نظریه وثیقه و سند بودن
۳۱۲.....	نظریه در حکم عروض
۳۱۳.....	نظریه در حکم فلوس
۳۱۳.....	نظریه در حکم بدل

گفتار اول: تمليك و تملك اموال الكترونيكي به وسيله انعقاد عقود و قراردادها	۸۱۳
در حقوق خارجي	۸۱۷
در حقوق ايران	۸۲۸
گفتار دوم: تمليك و تملك اموال الكترونيكي به وسيله ايقات	۸۳۶
حيازت مباحات الكترونيكي	۸۳۹
وصيت	۸۴۰
گفتار سوم: ملكيت اموال الكترونيكي به وسيله ارث	۸۵۲
كليات ارث	۸۵۲
توارث در رمزينه ارزها	۸۵۸
مبحث چهارم: بررسي خيارات در رمزينه ارزها در بستر قرارداد هوشمند	۸۶۴
گفتار اول: كليات انحلال قرارداد	۸۶۷
گفتار دوم: مفهوم حق فسخ و خيارات	۸۶۹
گفتار سوم: ضمانت اجرا در هنگام نقض تعهدات قراردادهای هوشمند	۸۷۴
گفتار چهارم: تمايز حق فسخ با حق انصراف	۸۷۶
گفتار پنجم: قواعد حقوقي اعمال خيارات در قراردادهای هوشمند	۸۷۹
گفتار ششم: خيارات در رمزينه ارزها	۸۸۱
خيار مجلس	۸۸۴
خيار تاخير ثمن	۸۹۱
خيار غبن	۸۹۵
مبحث پنجم: چالش هاي حقوقي و قضايي مرتبط با رمزينه ارز بيت کوين	۸۹۸
گفتار اول: چالش هاي حقوقي ناظر بر رمزينه ارزها	۹۰۱
چالش سفته بازي به وسيله رمزينه ارزها	۹۰۲
چالش ماليات ستاني از کاربران رمزينه ارزها	۹۰۷
چالش هاي مرتبط با صرافي هاي رمزينه ارز	۹۱۳
چالش ورشكستگي به تقصير يا قلب و فرار از پرداخت دين با ابزار رمزينه ارزها	۹۲۰
گفتار دوم: چالش هاي ناظر بر دادرسي جرائم مرتبط با رمزينه ارزها	۹۲۴
چالش شناسايي و كشف جرائم مرتبط با رمزينه ارزها	۹۲۵
چالش توقيف، مصادره و چگونگي محارست از رمزينه ارزها	۹۲۷

۹۳۱	چالش استفاده از ادله الکترونیک
۹۳۴	گفتار سوم: گستره فعالیت مجرمانه مرتبط با رمزینه ارزها و راهکارهای قضایی و حقوقی
۹۳۶	مفهوم و مبانی نظری جرم و بزهکار
۹۴۲	جرم کلاهبرداری
۹۴۹	جرم پولشویی
۹۶۷	جرم سرقت
۹۷۳	جرم قاچاق کالا و ارز
۹۸۰	احتکار
۹۸۴	گفتار چهارم: مرجع صالح رسیدگی به جرایم مرتبط با رمزینه ارزها
۹۸۸	گفتار پنجم: روش قانونی سازی رمزینه ارزها
۹۹۴	گفتار ششم: واکاوی جرم شناختی در بستر رمزینه ارزها
۹۹۶	نظریه معاشرت ترجیحی در جرائم مرتبط با رمزینه ارزها
۱۰۰۰	نظریه فنون خنثی سازی در جرائم مرتبط با رمزینه ارزها
۱۰۰۲	نظریه انتقال فضایی در جرائم مرتبط با رمزینه ارزها
۱۰۰۴	نظریه انتخاب عقلانی در جرائم مرتبط با رمزینه ارزها
۱۰۰۸	نظریه فشار اجتماعی در جرائم مرتبط با رمزینه ارزها
۱۰۱۱	گفتار هفتم: تدابیر پیشگیرانه از وقوع جرائم مرتبط با رمزینه ارز بیت کوین
۱۰۱۳	مفاهیم و کلیات پیشگیری
۱۰۱۷	پیشگیری اجتماعی در جرائم مرتبط با رمزینه ارز
۱۰۱۹	پیشگیری اجتماعی جامعه مدار
۱۰۲۱	پیشگیری اجتماعی رشد مدار
۱۰۲۳	پیشگیری وضعی در جرائم مرتبط با رمزینه ارز
۱۰۲۵	راهکارهای پیشگیرانه با تطبیق بر نظریه های جرمشناسی
۱۰۳۱	فصل پنجم: جمع بندی، نتایج پژوهش و پیشنهادها
۱۰۳۲	جمع بندی و نتایج پژوهش
۱۰۳۲	جمع بندی مبانی نظری و ادبیات فنی رمزینه ارزها
۱۰۳۵	جمع بندی رویکردهای سیاسی و کارکردهای اقتصادی

۱۰۳۹	نتایج حاصل از مالیت داشتن رمزینه ارزها
۱۰۴۱	نتایج حاصل از ماهیت پولی رمزینه ارزها
۱۰۴۶	نتایج حاصل از اصول فقهی در معاملات رمزینه ارزها
۱۰۵۰	نتایج حاصل از قواعد فقهی (احکام ثانویه) در معاملات رمزینه ارزها
۱۰۵۷	نتایج حاصل از اصول و قواعد فقهی در معاملات رمزینه ارزها (به لحاظ جنبه اثباتی)
۱۰۵۹	نتایج حاصل از جنبه های فقه فردی و حکومتی در معاملات رمزینه ارزها
۱۰۶۴	نتایج حاصل از معاملات رمزینه ارزها در بستر قرارداد هوشمند
۱۰۶۵	نتایج حاصل از مالکیت و اسباب ملکیت در رمزینه ارزها
۱۰۶۷	نتایج حاصل در حق فسخ و خيارات در معاملات رمزینه ارزها
۱۰۶۹	نتایج حاصل از چالش های حقوقی ناظر بر رمزینه ارزها
۱۰۷۱	نتایج حاصل از چالش های قضائی و ناظر بر دادرسی جرائم در رمزینه ارزها
۱۰۷۱	نتایج حاصل از فعالیت های مجرمانه در بستر رمزینه ارزها
۱۰۷۲	نتایج حاصل از روش قانونی سازی رمزینه ارزها
۱۰۷۳	نتایج حاصل از جرم شناختی در بستر رمزینه ارزها
۱۰۷۵	نتایج حاصل از تدابیر پیشگیرانه وقوع جرائم در بستر رمزینه ارزها
۱۰۷۶	پیشنهادهای
۱۰۸۰	منابع

دیباچه

حمد و ستایش خداوندی را سزااست که پیامبران و ائمه هدی (علیهم السلام) را فرستاد تا بشر را از گمراهی و نادانی رهایی بخشند و به سوی کمال و سعادت جاودانه رهنمون گردند. مدح و سپاس بار پروردگار عالم را که هر آنچه در عالم هست از اوست. و درود بی پایان بر آخرین پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) و خاندان وحی، که حاملان رسالت و قافله سالاران انسان هاینده و درسایه سار خلق عظیم خاتم النبیین، انسان ها را در همه ابعاد زندگی دنیوی و اخروی هدایت کرده اند و در پیشگاه مقدس و منور ائمه اطهار (علیهم السلام) که هادیان بشریت اند، سر تسلیم فرود می آورم.

بشر امروز برای رفاه و سعادت مندی نمی تواند در جهت توسعه و پیشرفت از دانش روز و اتفاقات پیرامون خویش بی اطلاع باشد و خواسته یا ناخواسته باید از فناوری های نوین بهره مند گردد. بر هیچ کسی پوشیده نیست که دنیای فناوری روز به روز در حال پیشرفت می باشد. با پیدایش دگرگونی های ساختاری وسیع در سبک زندگی افراد جامعه و سایر نظام های اجتماعی هر روز در فضای مجازی در حال روبرویی با ایده های تازه و نو هستیم. برخی از این ایده ها موقتی است و زمان زیادی طول نمی کشد تا از چرخه ی فناوری خارج شوند، اما برخی دیگر از این ایده ها همه ی افراد را تحت تاثیر خود قرار می دهد؛ یکی از ایده ها استفاده از رمزینه ارزشها در تجارت الکترونیک در سطح جهانی می باشد. ظهور رمزینه ارزشها موجب گردیده انقلابی در عرصه اقتصادی رقم بزند. پس به منظور شناخت، برنامه ریزی، ایجاد آمادگی و بررسی مشروعیت و مبانی فقهی و حقوقی این پدیده، اهمیت مطالعه و تحقیق گسترده بر روی آن را لازم می سازد. جلوه های ابتکاری در فناوری های جدید دیجیتال به گونه ای طرح ریزی می گردد که با یکدیگر ارتباط مستقیم و غیر مستقیم دارند. فناوری هایی مانند بلاکچین، رمزینه ارزشهایی مانند بیت کوین، ارزشهای رمزپایه،

پول دیجیتال و کریپتوکارنسی نیز از جمله موارد مذکور است. مدت زیادی از طرح ایده و عملیاتی شدن پول مجازی نمی گذرد و رمزینه ارزهای گوناگون، بازاری برای خود ایجاد کرده اند. اگرچه حاکمیت ها به دلایل گوناگون نسبت به پذیرش این نوع ارزها و پول ها مقاومت نشان داده اند و برخوردهای متناقضی در این زمینه نمایان و آشکار ساختند.

هرچند رمزینه ارزها دارای ابهامات فراوانی هستند. از نحوه ی شکل گیری آن ها، سازنده و ابداع کننده ی آن ها، ارزش گذاری، نحوه استخراج و استفاده از آن ها و موارد بسیار دیگری که همگی بیانگر پیچیدگی این ارزها می باشد. با وجود این، رمزینه ارزها دارای محاسن و معایب فراوانی هستند که هرکدام از این مزایا و ایرادها جنبه های وسیعی دارند که پژوهش درباره آن ها الزامی می کند. و باید با معیارهای فقهی و حقوقی مورد بررسی واقع شوند تا ابعاد مختلف آن ها از زوایای مختلف فقهی و حقوقی سنجیده تا بتوان حکم صحیح فقهی نسبت به آن را کشف و بیان کرد.

برای این حقیر بعنوان یک طلبه حوزه علمیه بسی جای مباهات دارد که در طی چندسال اخیر، برخی از استادان خبره درس خارج فقه، به موضوعات مستحدثه روی آورده؛ به ویژه در مسأله ی رمزینه ارزها ورود پیدا کرده اند و تحت عنوان درس خارج فقه معاصر، به این مقوله پرداخته اند. همین امر موجب گردید که در مسیر پژوهشی خویش با رغبتی افزون تر به کندوکاو این موضوع مهم پرداخته و با الطاف الهی این کتاب را با عنوان «رمزینه ارزها از دیدگاه فقه و حقوق و چالش های مرتبط با آن با تأکید بر رمزارز بیت کوین» را به سرانجام برسانم. بدون تردید ارائه بحثی جامع و مستقل، می تواند بسیاری از ابهامات موجود در اطراف این پدیده ی نوظهور را روشن سازد و اندیشه های گوناگون را به یکدیگر نزدیک کند و تحقیقی جامع و آماده برای محققان، پژوهشگران و طلاب و دانشجویان باشد.

در پایان از تمام کسانی که در مراحل مختلف نگارش و انتشار این اثر، بنده را از نظرات و همکاری های سازنده خویش بهره مند ساختند، تشکر کرده، توفیقات روزافزون آنان را از خداوند متان خواستارم و از خوانندگان گرامی تقاضا دارم چنانچه در این پژوهش با کم و کاستی هایی روبه رو شدند بنده را از نصایح خود بهره مند سازند.

از خداوند متعال مسألت دارم که این خدمت ناچیز را از این کم ترین به لطف و کرم بیکرانه خود قبول فرماید و بر مجد و عظمت حوزه های علوم دینی و دانشگاه ها بیفزاید.